

UDK 550.8:553.3/6 (234.321.43)

Geološka prospekcija Pohorja z obrobjem

Jožef Škerlj

Geološki zavod, Ljubljana, Parmova 33

Namen raziskav je, oceniti vrednost nahajališč mineralnih surovin, posebno nekovinskih rudnin, na Pohorju in v njegovem obrobju. Raziskovalna dela so obsegala prospekcijsko mineralnih pojavov, vrtnanje, jamsko kartiranje in preiskavo kvalitete vzorcev. V letu 1973 je avtor raziskoval predvsem skarne Male in Velike Kope ter terciarne bazene Holmeca, Leš in Mežice. V bazenih Holmeca in Leš je našel zanimive pojave belih glin. Sedaj preiskuje njihovo kvaliteto. Poleg tega je izdelal ekonomsko-tehnično analizo pegmatitov kot nosilcev glinencev in kremenca. Dobljeni rezultati opravičujejo nadaljnje geološke raziskave belih glin, pegmatitov in skarnov, da se določi njihovo ekonomsko vrednost. Poleg tega je treba nadaljevati prospekcijsko v drugih geološko zanimivih območjih Pohorja.

Terciarni bazeni Holmeca, Leš in Mežice se nahajajo na širšem obrobju Pohorja in jih karakterizirajo podobne geološke razmere. Terciar teh bazenov sestoji iz različnih miocenskih sedimentov, ki vsebujejo plasti kvalitetnega premoga. Eksploatacijo premoga so med drugo svetovno vojno ustavili. Terciar omenjenih bazenov je močno porušen, kot so pokazala rudarska dela v Holmecu in Lešah.

Po nekaterih starejših podatkih so gline v terciarnem bazenu Holmeca dobre kvalitete; kažejo 31 SK. To je bil osnovni razlog, da smo začeli s splošno prospekcijsko obeh bazenov. Na odvalu starega premogovnika v Holmecu smo med drugim materialom opazili glino, ki se nam je že na prvi pogled zdela zanimiva. Nekateri vzorci so pokazali 30 SK do 34 SK. Kljub detajlnemu iskanju po terenu in v vrtnah podobnega glinastega materiala nismo uspeli najti. Pri nadaljnji prospekcijski na lokaciji Rogel naleteli na stara površinska eksploatacijska dela, v katerih so, po pripovedovanju prebivalcev, stari keramiki iz Pliberka pred sto leti kopali belo glino. Z nadaljnjim prospekcijskim vrtnanjem smo ta beli glinasti material našli na treh lokacijah. Podoben material smo uspeli odkriti tudi v Lešah. Preliminarni keramični testi so pokazali, da bi ta bela glina bila eventualno uporabna kot keramična surovina. Zato smo nadaljevali z raziskavami kvalitete.

Na območju Male in Velike Kope so že zdavnaj znani skarni v dacitu. V zvezi z njimi so rudišča magnetita, ki so jih odkopavali v osemnajstem in devetnajstem stoletju. Poleg magnetita opazimo pojave hematita, halkozina ali bornita in halkopirita, azurita, galenita in sfalerita. Na podlagi starih podatkov in naše prospekcijske mislimo, da koncentracija in število mineralnih pojavov opravičujeta bolj detajlna prospekcijska dela.

Ob skarnih smo našli tudi pojav belega metamorfoziranega dolomita, ki bi bil mogoče uporaben v industriji. Obdelali smo tudi manjši pojav kaolinizacije v dacitu, ki pa nima ekonomskega pomena.

V letu 1974 smo ekonomsko-tehnično ocenili tudi vrednost pegmatitov na Pohorju, ki smo jih raziskovali v letih 1965, 1972 in 1973. Številni pojavi pe-

gmatita na Pohorju so nosilci glinencev, kremenca in sljude. Tehnološki poizkusi bogatenja v Metalurškem inštitutu v Ljubljani in v laboratoriju rudnika Mežica so pokazali, da je iz teh pegmatitov mogoče dobiti komercialne produkte glinenca, kremenca in sljude. Posebej je pomembno, da smo pri tem dobili tudi proizvod s 14,5 % $K_2O + Na_2O$, v katerem je razmerje $K_2O : Na_2O = 2,4 : 1$. Vsebina železa pa znaša v tem produktu samo 0,03 %. Glede na velike mase pegmatitov in možnosti obogatitja bi bilo treba raziskave nadaljevati.

Geological Prospections of the Pohorje Mountains and their Surroundings

Jožef Škerlj

Geološki zavod, Ljubljana, Parmova 33

The scope of the prospection was an assay of the economic value of mineral deposits in the Pohorje region, with special regard to industrial minerals. The investigations included geological prospection of the mineral occurrences, drilling, underground mapping, and qualitative analyses of the obtained samples. In 1973 special attention was given to the skarn of Mala and Velika Kopa, and to clay of the Holmec and Leše Tertiary basins. In the Holmec and Leše basins interesting occurrences of white clay were discovered. Their qualities are analysed now.

An economical and technological feasibility study was carried out of the pegmatites of Ravne, Šumik and Slovenska Bistrica areas.

The obtained results justify further geological investigations of white clay, pegmatites and skarns, for determination of their economic value; the prospection of other areas of the Pohorje region, that are of geological interest, should be continued as well.